

JAMIYATDA IJTIMOYIY FIKRNI SHAKLLANTIRISHDA PR TEXNOLOGIYALARINING ROLI

Kalmurzaeva Ayman

QDU magistranti

Annotatsiya: Ushbu tezisdavlat organlari va jamiyat o'rtasidagi muloqotni tashkil etishda jamoatchilik bilan aloqalar (PR) texnologiyalarining o'rni tahlil qilinadi. Ijtimoiy fikrni shakllantirishning asosiy mexanizmlari, manipulyatsiya va dialogik muloqot o'rtasidagi farqlar hamda raqamli muhitda PR instrumentlarining samaradorligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: Public Relations (PR), jamoatchilik bilan aloqalar, ijtimoiy fikr, kommunikatsiya modellari, raqamli PR, kun tartibini belgilash (agenda-setting), spin-doctoring, storytelling, axborot xizmati, ochiqlik siyosati, dialogik muloqot.

Ключевые слова: Public Relations (PR), связи с общественностью, общественное мнение, коммуникативные модели, цифровой PR, установление повестки дня (agenda-setting), спин-докторинг, сторителлинг, информационная служба, политика открытости, диалоговое общение.

Keywords: Public Relations (PR), public opinion, communication models, digital PR, agenda-setting, spin-doctoring, storytelling, press service, openness policy, dialogic communication.

KIRISH

Zamonaviy axborotlashgan jamiyatda ijtimoiy fikr nafaqat voqelikning aksi, balki maqsadli yo'naltirilgan kommunikativ jarayonlarning mahsulidir. Davlat boshqaruvi tizimida PR (Public Relations) texnologiyalari jamiyat va hokimiyat o'rtasidagi "ishonch ko'prigi"ni yaratuvchi asosiy vosita hisoblanadi. Jamiyatda ijtimoiy fikrni shakllantirish jarayoni bugungi kunda bir tomonlama tashviqotdan ko'p tomonlama simmetrik muloqotga transformatsiya bo'lmoqda.

1. Ijtimoiy fikr va PRning o'zaro aloqasi

Ijtimoiy fikr — bu jamiyatdagi turli guruhlarining ijtimoiy ahamiyatga ega voqea-hodisalarga bo'lgan munosabatidir. PR texnologiyalari esa ushbu munosabatni tizimlashtirish, korrektirovka qilish yoki noldan shakllantirish funksiyasini bajaradi. Edvard Berneys ta'kidlaganidek, "PR — bu jamoatchilik roziligini muhandislik asosida loyihalashtirishdir".²¹

Davlat organlari PR xizmatlari (Axborot xizmatlari) tomonidan qo'llaniladigan texnologiyalar ijtimoiy fikrga uch xil usulda ta'sir qiladi:

1. Mavjud fikrni mustahkamlash: Jamiyatdagi ijobiy munosabatni dalillar orqali boyitib borish.
2. Munosabatni o'zgartirish: Salbiy ijtimoiy kayfiyatni neytrallashtirish (inqirozli PR).
3. Yangi fikr yaratish: Islohotlar yoki yangi qonun loyihalari haqida ijobiy tasavvur shakllantirish.

²¹ Bernays E.L. The Engineering of Consent. — University of Oklahoma Press, 1955. — P. 22.

2. Ijtimoiy fikrni shakllantirishning asosiy PR texnologiyalari

Davlat boshqaruvida ijtimoiy fikr bilan ishlashda quyidagi texnologik yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi:

A) Kun tartibini belgilash (Agenda-setting). Bu texnologiya orqali PR xizmatlari jamiyat nima haqida o'ylashi kerakligini emas, balki qaysi mavzular muhimligini belgilab beradi. Tadqiqotchi Maksvel Makkoumsning fikricha, OAV va PR xizmatlari voqelikning ma'lum bir qismini tanlab olish va unga urg'u berish orqali ijtimoiy ahamiyatlilik darajasini belgilaydi.²²

B) "Spin-doctoring" va interpretatsiya texnologiyasi. Ushbu texnologiya axborotni jamiyat uchun "to'g'ri" burchak ostida taqdim etishni nazarda tutadi. Bu manipulyatsiya emas, balki voqeaning ijtimoiy zararli oqibatlarini kamaytirish va rasmiy pozitsiyani tushunarli tilda yetkazishdir.

V) Storytelling (Hikoya so'zlash). Quruq raqamlar va statistikadan voz kechib, islohotlar samarasini aniq insoniy taqdirlar misolida ko'rsatish. Bu texnologiya ijtimoiy fikrga hissiy darajada ta'sir qiladi va ishonch indeksini oshiradi.

3. Raqamli muhitda PR instrumentlarining roli

Bugungi kunda O'zbekistonda ijtimoiy fikrning 70% dan ortig'i ijtimoiy tarmoqlar (Telegram, Facebook, Instagram) orqali shakllanmoqda.²³ Raqamli PR quyidagi imkoniyatlarni beradi:

Segmentatsiya: Har bir ijtimoiy guruhga (yoshlar, tadbirkorlar, nuroniylar) alohida xabar yo'llash.

Virallik: Ijobiy xabarlarining "zanjirsimon" tarqalishini ta'minlash.

Qayta aloqa (Feedback): Ijtimoiy fikrni real vaqt rejimida monitoring qilish.

4. Ochiqlik siyosati ijtimoiy fikr barqarorligi omili sifatida

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4366 sonli qarori axborot xizmatlariga jamiyat bilan muloqotda "ochiq, tezkor va shaffof" bo'lish majburiyatini yukladi.²⁴ Ijtimoiy fikrni shakllantirishda shaffoflik texnologiyasi eng samarali usul hisoblanadi. Zero, axborot vakuumining mavjudligi jamiyatda "feyk" xabarlar va asossiz mish-mishlarning ildiz otishiga sabab bo'ladi.

Xulosa

PR texnologiyalari jamiyatda ijtimoiy fikrni boshqarishning shunchaki vositasi emas, balki ijtimoiy kelishuvga erishish mexanizmidir. Davlat organlari PR xizmatlari tomonidan qo'llaniladigan texnologiyalar etik normalarga asoslanishi, manipulyatsiyadan xoli bo'lishi va eng muhimi — ikki tomonlama simmetrik muloqotga xizmat qilishi lozim. Faqatgina shaffof va dialogik PR orqali jamiyatda barqaror ijobiy ijtimoiy fikrni saqlab qolish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

²² McCombs M., Shaw D. The Evolution of Agenda-Setting Theory: 25 Years in the Marketplace of Ideas // Journal of Communication. — 1993. — Vol. 43, Issue 2. — P. 58–67.

²³ Digital 2025: Uzbekistan. Global Digital Insights report. — [Elektron resurs]: URL: datareportal.com (Murojaat sanasi: 2026-05-03).

²⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. "Davlat organlari va tashkilotlarining faoliyati ochiqligini ta'minlash, shuningdek, sohada jamoatchilik nazoratini samarali amalga oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4366-sonli qarori. 2019-yil 27-iyun.

1. Bernays E.L. The Engineering of Consent. — University of Oklahoma Press, 1955. — P. 22.
2. McCombs M., Shaw D. The Evolution of Agenda-Setting Theory: 25 Years in the Marketplace of Ideas // Journal of Communication. — 1993. — Vol. 43, Issue 2. — P. 58–67.
3. Digital 2025: Uzbekistan. Global Digital Insights report. — [Elektron resurs]: URL: datareportal.com (Murojaat sanasi: 2026-05-03).
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. "Davlat organlari va tashkilotlarining faoliyati ochiqligini ta'minlash, shuningdek, sohada jamoatchilik nazoratini samarali amalga oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4366-sonli qarori. 2019-yil 27-iyun.
5. Sharifxo'jayev M. Jamoatchilik bilan aloqalar (PR). — Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. — 145-b.
6. Lippmann W. Public Opinion. — New York: Harcourt, Brace and Co, 1922.